

Mechelen, 15 september 2005

Geachte toehoorders,

Voordat ik begin aan het thema van vandaag, wil ik even terugblikken op het eerste lunchgesprek. Zo kunnen de lunchgesprekken voortbouwen op elkaar en kunnen we de gesprekken verdiepen.

In juni heeft Eddy Van der Borgh vier suggesties gedaan, vier kansen voor gezamenlijke activiteiten.

Ten eerste : dit lunchgesprek – het biedt de gelegenheid om vriendschapsbanden op te bouwen met verantwoordelijken van andere christelijke geloofsgemeenschappen en het geeft een inhoudelijke gemeenschappelijke focus door het werken met thematische inleidingen.

2. Gebed op regelmatige basis - vaker dan eens per jaar in een oecumenische viering. Gebed dat breed wordt gedragen. Met de vraag hoe hier een liturgische vorm aan te geven.
3. De inter-religieuze dialoog opstarten, vooral over op het niveau van sociale en ethische kwesties. Hier signaleerde Eddy een maatschappelijke urgentie.
4. Contact met christenen uit andere culturen die hun eigen geloofsgemeenschappen starten

Ik noem deze punten ook omdat mijn betoog op één ervan zal focusen.

Nu naar het thema van vandaag. Op de uitnodiging die u hebt gekregen stond dat ik zou spreken naar aanleiding van een scriptie die ik heb geschreven, getiteld “De poort : visie voor Mechelen” en daar ga ik het dus over hebben. Ik zal beginnen met te vertellen hoe ik er toe ben gekomen om die scriptie te schrijven...

Het is najaar 2002. Op het stadhuis van Mechelen komt op de computer van de burgemeester, Bart Somers, een niet alledaagse e-mail binnen van een van de burgers van de stad. De e-mail bevat de volgende tekst (samengevat):

Geachte burgemeester, Ik schrijf u namens een groep inwoners van Mechelen. Wij voelen ons betrokken bij de stad en omdat wij christenen zijn willen we graag voor de stad bidden. Kunt u ons zaken noemen waarvoor we in het bijzonder kunnen bidden?.... De burgemeester beantwoordt het e-mailbericht en dankt de groep voor haar betrokkenheid bij de stad en schrijft dat hij het op prijs stelt als we kunnen bidden voor het “geestelijk evenwicht” in de stad.

In een huiskamer in Mechelen wordt het bericht van de burgemeester voorgelezen. De aanwezigen, vijf à zes christenen die er maandelijks bijeenkomen om de Bijbel te bestuderen en te bidden, zijn blij met het antwoord en proberen een invulling te geven aan het begrip “geestelijk evenwicht”.

Zeker is dat ze gesterkt zijn in hun motivatie om te bidden voor hun stad.

Ik ben één van hen. In die periode volg ik een kadertraining van onze regionale kerkgemeenschap in Londerzeel (aangesloten bij de Vereniging van Pinkstergemeenten in Vlaanderen) en krijg de opdracht om een scriptie te schrijven. Het onderwerp was snel gevonden: de historische en actuele, geestelijke en sociale situatie van Mechelen.

Als aangrijpingspunt voor de scriptie heb ik de historische bouw van de stad genomen, namelijk Mechelen als vestingstad:

De stad Mechelen had ooit twaalf poorten. Enkel de Brusselse poort staat nog overeind en de muren en vesten zijn nu verkeersaders. Onlangs is de benaming van de vroegere poorten teruggebracht in de bewegwijzeringborden, een signaal dat het historisch belang van de poorten erkend wordt. In het beeld dat ik wil schetsen over Mechelen vormen de poorten een belangrijk uitgangspunt. Daarin past ook een korte bijbelstudie naar de betekenis van poorten en poortwachters.

In de bijbelse tijd van het Oude Testament hebben de stadspoorten en bijbehorende gebouwen meerdere functies. Het zijn niet slechts doorgangen in de muren, het zijn ook tolpoorten en gebouwen waar de bestuurders samenkomen om te vergaderen en recht te spreken. Er wordt handel gedreven en contracten afgesloten. Men komt er samen om elkaar te spreken en het laatste nieuws te horen. Behoeftigen en zieken bedelen aan de poort om een aalmoes.

Rond het begin van onze jaartelling is het middelpunt van het sociale leven verschoven van de poortgebouwen naar de marktplaats, de Griekse agora.

Wachters in de stadspoorten en op de stadsmuren hebben de taak om de stad te bewaken. Het zijn uitkijkposten die alert zijn op wie de stad nadert: zijn het vijandige legers of vrienden? Om daarna hun kennis door te geven aan de verantwoordelijken in de stad.

Wachters in de poort controleren wie of wat de stad in en uitgaan: mensen met boze bedoelingen worden de toegang geweigerd en zij die met vreedzame bedoelingen komen en met voedsel en goederen worden binnengelaten.

De taak van de wachters is veelomvattend en heeft ook een geestelijke dimensie, als we tenminste de uitzonderlijke status van de stad Jeruzalem mogen veralgemeniseren. Zo lezen we in Jesaja 62

De Heer zegt: 'Jeruzalem, ik heb wachters gezet op uw muren; geen ogenblik mogen ze zwijgen, ze moeten tot mij roepen, dag en nacht.' De profeet zegt tegen de wachters: 'Gun je geen rust, herinner de Heer aan zijn beloften, steeds weer opnieuw.....' (Jesaja 62:6-7)

De wachters moeten dus niet enkel naar vijanden uitzien, ze moeten ook God aanroepen en Hem aan zijn beloften herinneren!

Niet voor niets waren de poortwachters van de klasse van de levieten, net zoals de tempelzangers en –muzikanten.

Samengevat:

De taken van de wachters waren:

- uitkijken naar vrienden en waarschuwen voor vijanden
- toegang tot de stad bewaken
- God aanroepen en Gods beloften proclameren

De functies van de stadspoorten waren:

- gecontroleerde toegang tot de stad
- rechtspraak
- vergaderen en handelen
- ontmoeting

Nu maken we even een sprong naar onze stad Mechelen, maar houdt u dit Bijbelse beeld in gedachten, we komen er later op terug.

Geschiedenis van Mechelen

De geschiedenis van Mechelen kan je niet los zien van de kerkgeschiedenis. Nog steeds domineren de Sint-Romboutstoren en talloze andere kerktorens het stadsbeeld.

Een overlevering koppelt het ontstaan van de stad aan de vermoorde Ierse geestelijke Rumoldus. Rond diens graf zou in de 8e eeuw op de rechter Dijle-oever een gemeenschap van monniken zijn gesticht.

Over de oorsprong van het woord Mechelen is er geen éénduidige verklaring, maar de meest accurate gaat uit van de Germaanse schrijfwijzen Machlines, Mechelen, Machele en Machlina. De naam Mechelen kan op deze wijze verklaard worden uit de woorden mathl of mahal, die duiden op een plaats waar de Franken samenkwamen om recht te spreken. Het achtervoegsel 'ina' duidt op een plaats waar iets gebeurt.

De naam Mechelen zou dus kunnen betekenen: plaats waar de vergadering gehouden wordt.

De oudste kern van de stad ligt op de linker Dijle-oever rond de Korenmarkt. Er zijn restanten van bewoning gevonden daterend van het begin van onze jaartelling.

De stad zou in het jaar 1000 een omheining hebben gehad. In de 13e eeuw werd een tweede omwalling aangebracht, met bolwerken en poorten.

In de 14e tot 16e eeuw waren er twaalf poorten, zeven grote en vijf kleine. Het onderscheid in grote en kleine poorten werd niet gemaakt op basis van de omvang van de poort, maar op grond van de belangrijkheid van de weg. Over de functie van de poorten, anders dan toegang verlenen tot de stad, is weinig bekend. Wel wordt vermeld dat in de poortgebouwen gevangen werden vastgezet.

De zeven grote poorten waren:

- Nieuwe Brusselse of Overste poort
- Adeghem- of Gentse poort
- Kathelijne- of Antwerpse poort
- Koe- of Koeipoort (naar Lier)
- Nekkerspoel- of Diestse poort
- Hanswijk- of Leuvense poort
- Oude Brusselse poort (naar Tervuren)

De vijf kleine poorten (met tussen haakjes de lokatie) waren:

- Waterpoort (Winketbrug)
- Zandpoort (Zandpoortvest)
- Nonnenpoort (Nonnenstraat/Groot Begijnhof)
- Blokpoort (tussen Koe- en Nekkerspoelpoort)
- Kerkhofpoort (G. de Stassartstraat)

Ik sla nu een stuk in de geschiedenis over – u kunt die nalezen in de scriptie – en geef een korte schets van de **huidige situatie**.....

Mechelen is uitgegroeid tot een middelgrote stad met 77.000 inwoners met een ruim verzorgingsgebied. De stad vervult een centrumfunctie voor de omgeving met winkels, horeca en scholen en is een knooppunt voor openbaar vervoer.

Mechelen kent in vergelijking met Vlaanderen een groot aandeel vreemdelingen in de bewonerspopulatie. De Marokkaanse bevolking vormt duidelijk de belangrijkste groep onder de vreemdelingen. Naar nationaliteit vormen allochtonen 8,1 % van de bevolking (5.259 in 2001). Volgens een schatting naar afkomst (dus inclusief genaturaliseerde vreemdelingen) zijn er 5000 inwoners van Marokkaanse afkomst, 1500 Assyriërs (Turkije), en een onbekend aantal van Afrikaanse afkomst en van Oost Europa.

In de middelgrote stad die Mechelen is, zien we al enkele decennia sociale en gezinsverbanden verdwijnen. Veel mensen zijn weggetrokken uit hun eigen buurt en de achterblijvers vervreemden; de betrokkenheid bij de Rooms-katholieke kerk is tanende. Bij zowel de oorspronkelijke bevolking als bij inwijkelingen zijn sociale verbanden zijn niet meer vanzelfsprekend. Kunnen de parochies en andere christengemeenschappen in deze leemte voorzien?

Ik wil onze Deken Paul van Hertbruggen citeren die zei:

“Mensen verlangen naar de warmte van het gemeenschapsbesef. Samenwerkingsvormen mogen nog zo goed georganiseerd zijn, ze blijven steriel als zij onvoldoende ontmoetingsgehalte hebben. Laten we dus bouwen aan een kerk die meer en meer gemeenschap wordt van mensen die elkaar liefhebben.”

Teruggrijpend naar het bijbelse beeld zou ik willen voorstellen dat de huidige christelijke gemeenschappen zich opstellen als poortwachters, met als dezelfde taak:

- Uitzien naar vrienden en bescherming bieden tegen ‘vijanden’
- God aanroepen en Gods beloften proclameren
- Ontmoetingsplaatsen creëren
- Bovendien: zichtbaar zijn voor de omgeving zoals de wachters op de muren

Er is een tekst in Jesaja 58 die spreekt over het herstellen van eeuwenoude puinhopen...

“je zult bouwen op fundamenten, stammend uit onheuglijke tijden.

Ze zullen je noemen: Volk dat bressen dicht, wegen weer begaanbaar maakt.”

(Jesaja 58:12)

Voordat er sprake kan zijn van meer eenheid en gezamenlijke activiteiten van christenen in Mechelen is er tussen verschillende groepen en ook onder individuele christenen herstel nodig. De “puinhopen” uit het verleden moeten worden opgeruimd en “bressen” worden gedicht, zodat we elkaar onbevooroordeeld kunnen bereiken. Zou gezamenlijk gebed daar niet een sleutelrol in kunnen vervullen?

Het was alleszins mijn gebed aan het slot van de scriptie dat er een groep “poortwachters” uit verschillende gemeenschappen zou opstaan die het voortouw zou nemen....

Sinds het schrijven van mijn scriptie is er al veel in gang gezet. We hebben de presentatie van de NBV gehad, de oecumenische viering en dit lunchgesprek. Er komt ook maandelijks een klein groepje “poortwachters” bijeenkomt voor gebed. Ik zou graag een koppeling tot stand willen brengen tussen u hier vertegenwoordigd en de groep bidders en net als drie jaar geleden aan de burgemeester, ook aan u de vraag willen stellen: Wij voelen ons betrokken bij de stad en omdat wij christenen zijn, willen we graag voor de stad bidden. Kunt u ons zaken noemen waarvoor we in het bijzonder kunnen bidden?.... (wat kunnen we anders doen in dit jaar dat door de bisschoppen uitgeroepen is tot Jaar van gebed?)

bronnen

scriptie: De Poort, visie voor Mechelen

http://memomechelen.tripod.com/de_poort.pdf

Stadsmonografie Mechelen

www.thuisindestad.be

http://www.thuisindestad.be/html/monograf/downloads/SM_Mechelen2002.pdf

Willem Kolpa